

Uitwerkingen

Concept I3

Goede tijden, slechte tijden

Antwoorden van I3-1

- a) Bijvoorbeeld de reeks voor werknemersgezinnen, of de reeks voor de modale inkomens.
 b) De wegingsfactoren. Het uitgavenpatroon per bevolkingsgroep verschilt, dus ook de procentuele aandelen van de verschillende artikelen.
 c) Omdat het uitgavenpatroon verandert, moeten de wegingsfactoren herzien worden. Tegenwoordig wordt er door gezinnen meer geld uitgegeven aan “wonen” dan een aantal jaren geleden. De wegingsfactor van “wonen” stijgt daardoor.

d) Ja, elke artikelgroep heeft een hogere index dan in 1992.

e)	18.000	x	106,1	=	1.909.800
	7.200	x	97,6	=	702.720
	26.100	x	109,0	=	2.844.900
	8.000	x	105,0	=	840.000
	600	x	109,6	=	65.760
	14.400	x	106,9	=	1.539.360
	10.700	x	102,5	=	1.096.750
	3.700	x	116,8	=	432.160
	11.300	x	107,1	=	1.210.230

$$\begin{array}{r} \hline 100.000 \\ \hline \end{array} + \begin{array}{r} \hline 10.641.680 \\ \hline \end{array} +$$

$$\text{Prijsindexcijfer} = 10.641.680 / 100.000 = 106,42$$

- f) $((112,3 - 109,2) / 109,2) \times 100\% = 2,84\%$.
 g) Arbeiders eisen hogere lonen, omdat de prijzen stijgen. Bedrijven rekenen de hogere loonkosten door in de prijzen van de eindproducten. Arbeiders eisen vervolgens weer hogere lonen. Enzovoorts.
 h) Bestedingsinflatie. Oplossing: vraag verminderen $qv \downarrow \Rightarrow p \downarrow$.
 Kosteninflatie. Oplossing: arbeidsproductiviteit opvoeren, efficiënter werken $kp \downarrow \Rightarrow p \downarrow$.
 Importinflatie: Oplossing: uit andere landen (zonder inflatie) importeren, zelf produceren.
 i) De inflatie in het buitenland kan nog groter zijn.

Antwoorden van I3-2

- a) Herenkleding: colberts, pantalons, vrijetijdskleding.
Babykleding: boxpakje.
- b) Meubelen, huishoudelijke apparaten, stoffering.
- c) Onder de groep "ontspanning".
- d) Gemeentelijke diensten (bijvoorbeeld vuilnis), luister- en kijkgeld, collegegelden, uitgaven aan autokentekenbewijs.
- e) Wegingsfactor = 0; gezinnen kopen geen treintoestellen
- f) Onder vervoer. In de prijs van een treinkaartje zullen de kosten van de treintoestellen zijn doorberekend.
- g) Een onderzoek naar het bestedingsgedrag (uitgavenpatroon) van Nederlanders.
- h) Door middel van steekproeven en enquêtes.
- i) Indien de steekproef (statistisch) groot genoeg is, geeft het toch een betrouwbaar beeld.
- j) Geneesmiddelen, farmaceutische producten, brillen.
- k) Kleiner, want de grotere weging van medisch betekent dat een kleiner deel aan de overige groepen uitgegeven wordt.
- l) 12,2% van de totale uitgaven worden besteed aan die categorie.

m)

1	Voeding/dranken	(18.000 : 100.000)	x	106,1	=	19,0980
2	Kleding	(7.200 : 100.000)	x	97,6	=	7,0272
3	Wonen	(26.100 : 100.000)	x	109,0	=	28,4490
4	Interieur	(8.000 : 100.000)	x	105,0	=	8,4000
5	Medisch	(600 : 100.000)	x	109,6	=	0,6576
6	Vervoer	(14.400 : 100.000)	x	106,9	=	15,3936
7	Ontspanning	(10.700 : 100.000)	x	102,5	=	10,9675
8	Overheidsdiensten	(3.700 : 100.000)	x	116,8	=	4,3216
9	Overig	(11.300 : 100.000)	x	107,1	=	12,1023
					+	<hr/>
	Totaal:					106,4168

Antwoorden van I3-3

a) Beroepsbevolking	= 0,25 x 13.734.000 =	3.433.500	
Werkgelegenheid		3.296.160	
		137.340	-
			arbeidsjaren
- b)** 1. ingeschreven bij het Arbeidsbureau
2. tussen 15 en 65 jaar
3. meer dan 12 uur per week beschikbaar.
- c)** Indexcijfer nationaal product = $(144 / 90) \times 100 = 160$
Indexcijfer prijzen = $(108 / 95) \times 100 = 113,68$
Reëel indexcijfer nationaal product: $(160 / 113,68) \times 100 = 140,75$
Bevolkingsgroei = $((15.382.080 - 13.734.000) / 13.734.000) \times 100\% = 12\%$
Indexcijfer Bevolkingsgroei = 112
Reëel indexcijfer nationaal product: per inwoner $(140,75 / 112) \times 100 = 125,67$
De procentuele reële stijging is dus 25,7%.
- d)** Over alle jaren is dat 13,68421% geweest.
Dus per jaar gemiddeld $13,68\% / 17 = 0,805\%$ inflatie.
- e)** Het nominaal nationaal product is gestegen van 90 naar 144; de index daarvan is 160.
index werkgelegenheid: $(4.341.000 / 3.296.160) \times 100 =$ afgerond 132
De nominale arbeidsproductiviteit is dus gestegen.
- f)** Bijv: De lonen die niet onder de CAO's vallen.
Bijv: De inkomens van zelfstandigen.
- g)** De ontwikkeling van de ambtenarensalarissen en de ontwikkeling van uitkeringen zijn gekoppeld aan de loontrend van het bedrijfsleven. (Fout: bedrijfsleven volgt ambtenaren.)

Antwoorden van I3-4

- a) Vergroot. Voor exportgoederen en diensten moet het buitenland betalen en heeft dus de valuta nodig van het exporterende land. Hierdoor stijgt de vraag naar die valuta.
- b) Vergroot. Voor import moet het importerende land betalen in de valuta van het land van waaruit de goederen en diensten komen. Het importerende land heeft dus vreemde valuta nodig. Door de eigen valuta te wisselen stijgt het aanbod van de eigen valuta.
- c) vraag (naar) en aanbod (van).
- d) De prijs van een valuta uitgedrukt in een andere valuta. Bijvoorbeeld \$ 1 = € 0,85 (voor 100 dollar betalen we 85 Euro).
- e) Export; een grotere export betekent een grotere vraag naar dollars.
- f) Een toename van de effectieve vraag (= EV). Ook goed: een stijging van de bestedingen.
- g) De vraag naar kredieten neemt toe als gevolg van de grotere vraag naar goederen en diensten. Bij een aantrekkende economie zijn consumenten en producenten eerder bereid geld te lenen voor hun bestedingen; bedrijven lenen om te kunnen investeren, consumenten lenen eerder voor duurzame aankopen (huis, auto, enz.). Door de groei van de EV gaan ook de inkomens toenemen en groeit het vertrouwen in de economie.
- h) Ja, de dollar wordt als gevolg van de hoge rente een aantrekkelijke munt om in te beleggen. De vraag naar de dollar (de kapitaalimport van de V.S.) zal toenemen, waardoor de koers van de dollar stijgt.
- i) Een daling van de (wissel)koers.
- j) Een stijging van de (wissel)koers.
- k)

Verwachte opbrengst	$= 2 \text{ mln.} \times \$ 6 \times 1$	$= € 12 \text{ mln.}$
Kosten	$= 2 \text{ mln.} \times € 5$	$= € 10 \text{ mln.}$
		<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/>
Verwachte winst		$= € 2 \text{ mln.}$
- l)

Gerealiseerde opbrengst	$= 2 \text{ mln.} \times \$ 6 \times 0,90$	$= € 10,8 \text{ mln.}$
Kosten	$= 2 \text{ mln.} \times € 5$	$= € 10 \text{ mln.}$
		<hr style="width: 100%; border: 0.5px solid black;"/>
Gerealiseerde winst		$= € 0,8 \text{ mln.}$
- m) Verlies door valutarisico = verwachte winst – gerealiseerde winst
 Verlies door valutarisico = € 4 mln. – € 2,8 mln. = € 1,2 mln.

Antwoorden van I3-5

- a) Door een koersdaling van de euro wordt Nederland goedkoper voor het niet-eurolanden (zij hoeven minder eigen valuta te wisselen). Omdat Nederland goedkoper is geworden stijgt de vraag uit niet-eurolanden naar Nederlandse goederen (= export van Nederland).
- b) Door een koersstijging van de euro worden het niet-eurolanden goedkoper voor Nederland (er hoeven minder euro's te worden gewisseld). Omdat niet-eurolanden goedkoper worden stijgt de vraag naar goederen uit deze niet-eurolanden (= import van Nederland).
- c) De stijging van de import komt doordat niet-eurolanden goedkoper zijn geworden, dit gebeurt bij een koersstijging van de euro. De daling van de export komt doordat Nederland duurder is geworden voor het niet-eurolanden, ook dit komt door een koersstijging van de euro.
- d) Door de inflatie stijgen de prijzen in dat land. Als de prijzen stijgen wordt dat land duurder voor het buitenland. Het land zal dan rekening moeten houden met een daling van de buitenlandse vraag naar haar producten (= export).
- e) De export daalt dus komt er minder geld het land in. De import stijgt dus gaat er meer geld het land uit. Zo ontstaat een betalingsbalanstekort.
- f) Als het buitenland te kampen heeft met prijsstijgingen (= inflatie) dan zal Nederland hogere prijzen moeten betalen voor importproducten. Deze importproducten zullen dan ook tegen hogere prijzen in de Nederlandse winkels liggen. De prijsstijging (bij import) wordt doorgerekend aan de Nederlandse consument.
- g) De concurrentiepositie van een land wordt bepaald door hoe goedkoop een land is. Als Nederland te maken heeft met inflatie wordt Nederland ook duurder voor het buitenland, waardoor de concurrentiepositie van Nederland verslechterd.
- h) Deflatie of prijsdalingen maken Nederland goedkoper voor het buitenland. Onze export zal daardoor stijgen. Door de stijging van de Nederlandse export zal de vraag naar de euro toenemen waardoor de koers van de euro zal stijgen.
- i) Als in Europa de rente wordt verlaagd is de euro / Europa onaantrekkelijk voor niet-eurobeleggers. De niet-eurobeleggers vinden de euro onaantrekkelijk, waardoor de vraag naar de euro (en de kapitaalimport) daalt. Hierdoor daalt de koers van de euro. De beleggers zoeken een belegging anders dan in de euro.
- j) Nederlandse beleggers vinden de euro / Europa ook niet meer aantrekkelijk door de rentedaling. Het aanbod van de euro (en de kapitaalexport) stijgt en ook zo zal de koers van de euro dalen. Ook deze beleggers zoeken een belegging anders dan in de euro.
- k) Als in de VS de rente stijgt wordt de \$ / VS aantrekkelijk voor beleggers. De vraag naar de dollar stijgt en de koers van de dollar stijgt. M.a.w. de koers van de euro daalt dan.
- l) Als in Engeland de rente (ten opzichte van de euro-landen) stijgt wordt het pond aantrekkelijker voor beleggers (dan de euro). Door de stijging van de vraag naar het pond zou de koers van het pond stijgen. In de eurolanden moet de rente ook stijgen zodat beide valuta voor beleggers even aantrekkelijk blijven.

Antwoorden van I3-6

- a) $320.000 \text{ yen} = € 4.000 \Rightarrow 1 \text{ yen} = € 4.000,- / 320.000 = € 0,0125 = 1,25 \text{ Eurocent}$
- b) gedaald / gedeprecieerd
De koers op 31-12-'90 is $€ 3.600,- / 320.000 = € 0,01125 = 1,125 \text{ Eurocent}$.
- c) van C naar D. Een grotere afzet (afzet = aantal computers) tegen een lagere prijs.

Antwoorden van I3-7

- a) Nee, er is een handelsoverschot indien de export van goederen groter is dan de import van goederen. De handelsbalans (of goederenrekening) is slechts een onderdeel van de totale betalingsbalans.
- b) Japan weert goederen uit de V.S., waardoor de export en productie van de V.S. niet kan stijgen.
- c) Handelsoverschot: $E > M$. Omdat de vraag naar de yen (door de export) het aanbod van de yen (door de import) overtreft, gaat de koers van de yen stijgen.
- d) Als de koers van de yen stijgt, worden Japanse producten voor het buitenland duurder en buitenlandse producten worden voor Japan goedkoper. Hierdoor gaat de Japanse export afnemen en de import toenemen. Hierdoor verdwijnt het overschot en ontstaat er weer evenwicht.
- e) Bij zwevende wisselkoersen is er sprake van een koersrisico, d.w.z. koersen kunnen sterk stijgen maar ook sterk dalen. Dit remt de internationale handel, omdat de exporteurs (maar ook importeur) het risico van verlies als gevolg van koersschommeling willen vermijden en dus terughouden worden in het stuiten van internationale orders/contracten.
- f) Bij een vast wisselkoersstelsel is er toch nog steeds sprake van een klein valutarisico. Door de invoering van de euro zijn is het zgn. valutarisico nul geworden (valutarisico's zijn er niet meer). Bovendien hebben bedrijven geen transactiekosten meer d.w.z. ze hoeven geen geld meer te wisselen met andere eurolanden handelen.

Antwoorden van I3-8

- a) De refi-rente is het officiële rentetarief van de ECB (Europese Centrale Bank), dit tarief wordt door de Centrale Banken overgenomen. Het disconto is het officiële tarief van De Nederlandsche Bank (DNB). Tegen dit tarief kunnen algemene banken geld lenen bij DNB. Met rente bedoelen we het tarief dat algemene banken aan het publiek/klanten in rekening brengen. Als de ECB de refi-rente verhoogd/verlaagd zal de DNB haar disconto verhogen/ verlagen en zullen vervolgens de algemene banken de rente ook verhogen/verlagen.
- b) Spilkoers of pariteit.
- c) De EMU, de Economische en Monetaire Unie
- d) Door de daling van het Nederlandse disconto (rente) zal de vraag van buitenlanders naar guldens om in te beleggen dalen, waardoor de koers van de gulden daalt. Een daling van de koers is nodig in punt A dan zakt de koers tot binnen de bandbreedte.
- e) Het kleine monetaire beleid. Dit beleid is gericht op de wisselkoers van de gulden bij het groot monetaire beleid gaat het om de koopkracht van de gulden in eigen land).
- f) Guldens aanbieden op de valutamarkt (en andere valuta opkopen.) Door dit grotere aanbod (aanbodlijn schuift naar rechts) daalt de koers.
- g) De centrale banken v.d. andere landen moeten ook guldens aanbieden, zodat het totale aanbod van de gulden stijgt en de koers van de gulden dus daalt.

Antwoorden van I3-9

- a) DNB heeft Duitse Marken verkocht (= aangeboden). Door de stijging van het aanbod van de DM is de koers van de DM gedaald. De koers was dus te hoog, er was dus sprake van een stijging voordat DNB ingreep.
- b) De algemene banken (zoals bijv. Rabobank, SNS-bank, ABN/AMRO enz.) hebben de Duitse Marken gekocht van DNB. De algemene banken hebben hiervoor gulden moeten betalen. De algemene banken hebben nu minder gulden in kas, dus is de geldmarkt krappere geworden.
- c) Bij een krappe geldmarkt hoort een hoge rente. Banken bezitten minder geld dat ze kunnen uitlenen, m.a.w. het aanbod van geld is gedaald, de rente gaat stijgen.
- d) Beleggers die in de dollar hadden belegd gingen als gevolg van de koersdaling de dollar verkopen en een alternatieve belegging zoeken. Kennelijk werd door deze beleggers gekozen voor de DM i.p.v. de Frfr. Door de stijging van de vraag naar de DM steeg de koers van de DM verder t.o.v. de Frfr. De Centrale bank van Duitsland moest dit op 22 januari 1987 corrigeren door de rente in Duitsland te verlagen en de DM minder aantrekkelijk te maken voor beleggers.
- e) De CB van Spanje moest de vraag naar de Peseta verhogen door Peseta's te kopen met vreemde valuta. Door de hogere vraag naar de Peseta stijgt de koers van de Peseta.
- f) De andere Centrale Banken moeten ook de vraag naar de Peseta vergroten door met hun eigen valuta Spaanse Peseta's te kopen. Door de stijging van de vraag stijgt de koers.
- g) Devaluatie. Door de spilkoers en de interventiegrenzen te verlagen blijft de Peseta voortaan gemakkelijker binnen de grenzen.
- h) Vergroten, door de bandbreedte te vergroten, daalt de onderste interventiegrens. Hierdoor blijft de Peseta voortaan binnen de grenzen.

Antwoorden van I3-10

- a) Exporterende bedrijven die opbrengsten in een vreemde valuta krijgen, zijn bij zwevende wisselkoersen niet zeker van hun opbrengsten. Als tussen het moment van levering en betaling de koers van de vreemde valuta daalt, is de werkelijke opbrengst lager dan de verwachte opbrengst.
- b) De koers van de ECU wordt bepaald als een gewogen gemiddelde van de deelnemende valuta. Dit betekent dat als een valuta in koers daalt deze daling slechts voor een bepaald percentage meetelt (de wegingsfactor van de desbetreffende valuta). Bovendien kan door dat de ECU afhankelijk is van meerdere valuta, een daling van de ene valuta worden gecompenseerd door een stijging van andere valuta.
- c) Bij een betalingsbalanstekort is de in-zijde kleiner dan de uit-zijde van de betalingsbalans. De vraag naar de valuta is kleiner dan het aanbod van de valuta, hierdoor daalt de koers.
- d) Door de binnenlandse bestedingen (C, I en O) te beperken wordt ook de import beperkt. Daardoor gaat er minder geld het land uit en daalt het aanbod van de valuta. Hierdoor stijgt de koers weer.
- e) Een land met een betalingsbalansoverschot exporteert meer dan het importeert. Door de binnenlandse bestedingen te verhogen (C, I en O) gaat dit land meer importeren waardoor het eigen probleem wordt opgelost én het probleem van het land met een betalingsbalanstekort. De import van het land met het betalingsbalansoverschot is de export van het land met het tekort. Het land met het betalingsbalanstekort moet immers meer exporteren.

Antwoorden van I3-11

- a) Om de investeringen te stimuleren moet de rente omlaag. Geld lenen wordt dan immers goedkoper, waardoor bedrijven eerder geneigd zijn geld te lenen. Als DNB haar disconto verlaagt volgen de algemene banken met een renteverlaging.
- b) Bedrijven baseren hun investeringen in de eerste plaats op de verwachte winst die ze met een investering kunnen behalen. M.a.w. als de winstverwachting hoog is zullen bedrijven ook geld lenen als de rente hoog is.
Ook goed: Als algemene banken ruim bij kas zitten zullen ze de discontostijging niet volledig volgen.
- c) Als het disconto in Duitsland daalt, daalt de rente in Duitsland. De DM wordt onaantrekkelijk voor beleggers. Buitenlandse beleggers vragen minder de DM en de Duitse beleggers gaan in het buitenland beleggen waardoor het aanbod van de DM stijgt. In beide gevallen daalt de koers van de DM.
- d) In Duitsland daalde het disconto en de rente maar in Nederland niet. Hierdoor werd de gulden aantrekkelijk voor buitenlandse beleggers. De vraag naar de gulden steeg en daardoor de koers. DNB vond dus de koers van de gulden te laag.
- e) Door de loonmatiging in het verleden waren de loonkosten voor Nederlandse bedrijven niet sterk toegenomen. Nederland kon daardoor relatief goedkoop producten produceren en goedkoop verkopen. Kortom de concurrentiepositie van Nederland was door de loonmatiging verbeterd. Door de revaluatie van de gulden steeg de koers van de gulden en werd Nederland weer duur voor het buitenland.

Antwoorden van I3-12

- a) Veel ontwikkelingshulp is vaak slechts een eerste aanzet tot verbeteringen in de economie. Na deze start zullen de ontwikkelingslanden zelf investeringen moeten doen om deze projecten af te maken. Voor deze extra investeringen moeten de ontwikkelingslanden geld lenen.
Vergelijk het met dat je op je achttiende van je ouders een auto krijgt met de afspraak dat zij de auto betalen en jij alle andere kosten. Het krijgen van de auto klinkt aantrekkelijk maar je ouders zadelen je wel op met kosten voor verzekering, brandstof, onderhoud, enz. Het zou niet goed zijn als de daar geld voor zou moeten lenen.
- b) De ruilvoet is de verhouding tussen de exportprijzen (“wat ontvang ik voor mijn producten”?) en de importprijzen (“wat betaal ik voor buitenlandse producten?”).
Ruilvoet = $(\text{exportprijsindex} / \text{importprijsindex}) \times 100$
- c) Als de EU landbouwproducten dumpst daalt de prijs op de wereldmarkt van deze producten. Ontwikkelingslanden ontvangen minder voor hun exportproducten (dit is ongunstig), waardoor de ruilvoet verslechtert.
- d) Bij een devaluatie daalt de koers. Het land wordt goedkoper voor het buitenland. De vraag uit het buitenland naar de exportproducten stijgt daardoor.
- e) Door de koersdaling zou de import duurder worden. Aangezien de rijkere mensen kunnen importeren zou dit nadelig voor hun zijn. Door de devaluatie uit te stellen kunnen deze rijke mensen tijdelijk nog goedkoper importeren.

Antwoorden van I3-13

- a) Een spilkoers (of pariteit) is een middenkoers. Ten opzichte van deze koers mogen de koersen binnen een bepaalde marge (bijv. +2,25% en – 2,25%) fluctueren.
- b) Revaluatie
- c) Devaluatie
- d) Een bandbreedte van 4,5% = +2,25% en – 2,25%:
 $110,5370 \times 1,0225 = 113,0241$ en $110,5370 \times 0,9775 = 108,0499$
 of: $(113,0241 - 108,0499) / 108,0499 \times 100\% = 4,5\%$
- e) DNB moet de vraag naar de gulden verhogen. Door een hogere vraag naar de gulden stijgt de koers van de gulden. DNB moest dus guldens kopen met vreemde valuta.
- f) DNB moet haar disconto verhogen. De rente in Nederland zal dan ook stijgen, waardoor de gulden aantrekkelijker werd voor buitenlandse beleggers. Door de stijgen vraag naar de gulden als belegging steeg ook de koers van de gulden.
- g) Duitsland is de belangrijkste handelspartner van Nederland. Als Nederland te duur zou worden ten opzichte van Duitsland zou de export van Nederland in gevaar kunnen komen.
- h) Als Nederland duur wordt voor het buitenland daalt de vraag naar de gulden waardoor de koers van de gulden de neiging heeft te dalen. Terwijl de gulden altijd juist een stabiele munt geweest

Antwoorden van I3-14

- a) Als \$ 1 = peso 1,4 dan is peso 1 = \$ 0,71429. De peso is dus gedevalueerd met 28,571% ten opzichte van de dollar.
- b) Een goedkopere peso maakt de exportproducten van Argentinië voor het buitenland goedkoper. Dat kan leiden tot hogere exportontvangsten voor Argentinië.
- c) De onlosmakelijke koppeling heeft een waardedaling van de peso kunnen voorkomen. Een waardedaling van de peso zou betekend hebben, dat voor de invoer meer peso's betaald moesten worden. Een duurdere invoer betekent meer inflatie.
- d)
$$\frac{\text{index inflatie VS}}{\text{index inflatie Argentinië}} \times 100 = (103 / 300) \times 100 = 34,33$$

100

De reële wisselkoers is veranderd met

$$\frac{100}{34,33} - 100 = -65,7\%$$

- e) Onder de koers van \$ 1. Op deze zwarte markt is een groot aanbod van peso's en een kleine vraag naar peso's. Dit resulteert in een lage koers.
- f) Bij beheerst zwevend grijpen de Centrale Banken wel in, maar er is geen officiële wisselkoersafspraken. Bij vaste wisselkoersen is dat wel het geval. Systeem 1 is vast, omdat de monetaire autoriteiten onderling de band hebben afgesproken en dus verplicht zijn om in te grijpen.
- g) Appreciatie.
- h) De rente verlagen (waardoor de vraag naar de valuta afzwakt en de koers daalt) of vreemde valuta opkopen (en de eigen valuta dus aan te bieden, waardoor de koers daalt).
- i) Het werkt corruptie in de hand. Op de ene markt goedkoop dollars kopen en duur doorverkopen op de andere markt. Om dit te voorkomen zal nauwkeurig toe gezien moeten worden om misbruik te voorkomen.
- j) $EV = C + I + O + E - M$
 $EV = 400 + 140 + 250 + 80 - 50 = \text{€ } 820 \text{ mld.}$

Antwoorden van I3-15

- a)** Het snijpunt van de vraag- en aanbodlijn ($q_v = q_a$) ligt bij \$ 0,80 de hoeveelheid is dan 2,1 mld. De aanbodlijn snijdt de horizontale as ($p = 0$) bij 0,5 mld. De vraaglijn snijdt de horizontale as ($p = 0$) bij 4,5 mld. De pariteit is \$ 0,84; een horizontale lijn bij \$ 0,84
De bandbreedte is 10%, d.w.z. +5% en -5% t.o.v. de spilkoers, zodat:
de bovenste interventiekoers = $1,05 \times \$ 0,84 = \$ 0,882$
de onderste interventiekoers = $0,95 \times \$ 0,84 = \$ 0,798$
Het snijpunt van vraag en aanbod ligt tussen de interventiegrenzen.
- b)** Bijvoorbeeld de vraag naar peso's om Mexicaanse goederen te kopen of de vraag naar peso's om in te beleggen.
- c)** De vraaglijn verschuift parallel naar links zodat het snijpunt met de aanbodcurve bij \$ 0,60 ligt.
- d)** Als koers geldt de onderste interventiekoers van \$ 0,798.
De vraag naar peso's is dan 1,106 mld. Het aanbod van peso's is dan 2,096 mld. Het aanbodoverschot (= vraagtekort) is dus 0,99 mld. peso's. Mexico voert dus meer in (tot uitdrukking komend in het grote aanbod van peso's) dan dat het uitvoert (kleinere vraag naar de peso). Dat betekent een tekort op de betalingsbalans; per saldo gaat geld het land uit. Het is 0,99 mld. peso's \times \$ 0,798 = peso 0,79002 mld.
- e)** Peso's vragen d.w.z. peso's opkopen met dollars. Door deze hogere vraag naar peso's stijgt de koers van de peso.
- f)** Door de rente te verhogen. Mexico en de peso worden dan een aantrekkelijk voor buitenlandse beleggers waardoor er een grotere vraag naar peso's ontstaat om in te beleggen. Hierdoor zal de koers van de peso stijgen.
- g)** Een officiële verlaging van de pariteit (en de interventiegrenzen).
- h)** De goud- en deviezenreserve van Mexico is niet oneindig en dus kan de centrale bank van Mexico niet bezig blijven met het opkopen van peso's.
- i)** De aanhoudende daling wordt veroorzaakt door een te groot aanbod van peso's en dus door een te grote import van Mexico. Dit wijst op een tekort op de betalingsbalans.
- j)** Stel 1 peso was \$ 1 en stel \$ 1 was f 2,-
Dan was in januari peso 1 = f 2,-
Door devaluatie wordt peso 1 = \$ 0,70
Door appreciatie wordt dollar 1 = f 2,10
Dan was eind februari peso 1 = f 1,47
De peso is ten opzichte van de gulden dus 26,5 procent in waarde verminderd;
 $((1,47 - 2)) / 2 \times 100\% = 26,5\%$
Met indexcijfers:
 $(70 \times 105) / 100 = 73,5$
100,0

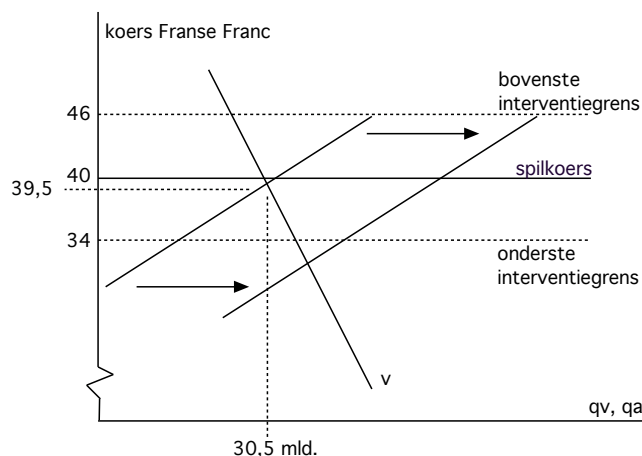
- 26,5%

Antwoorden van I3-16

- a) De ecu was een gewogen gemiddelde van alle koersen. De bilaterale koersen konden dan nog ver uiteen lopen. Bijv.: als de koers van de gulden steeg is t.o.v. de ecu, was het mogelijk dat de koers van de gulden daalde t.o.v. de Luxemburgse franc. Daarom werd ook de guldenskoers ook t.o.v. van de andere valuta berekend.
- b) De koers f 2,30 lag nog binnen de bandbreedte.
 Bovenste interventiekoers = 2,40466 (f 2,35175 x 1,0225)
 Pariteit = 2,35175
 Onderste interventiekoers = 2,29883 (f 2,35175 x 0,9775)
- c) Pariteit: f 2,60 = ecu 1
 f 2,35175 = £ 1
 Dus ecu 1 = £ 1,10556 (2,60 / 2,35175)
 Koers: f 2,60 = ecu 1
 f 2,30 = £ 1
 Dus ecu 1 = £ 1,13043 (2,60 / 2,30)
- d) Het aankopen van Engelse ponden; dan stijgt de vraag naar het Pond en ook de koers.
- e) Normaal is het zo dat een hoger disconto en dus een hogere rente bij banken, beleggers lokt. Een hogere rente levert immers een hoger rendement op belegd vermogen. De beleggers tonen zich echter aanhoudend wantrouwend richting het Engelse Pond en reageren niet op de hogere rente.
- f) Eerst was £ 1 = f 2,30
 Later was £ 1 = f 1,9989875
 Engelse producten worden $(1,9989875 - 2,30) / 2,30 \times 100\% = 13,09\%$ goedkoper.
- g) Engelse export: 30 mln. x £ 1 = £ 30 mln.
 Engelse import: 25 mln. x f 2,- x £ 0,4347826 = £ 21,73913 mln. \approx £ 21,7 mln.
 (Als pond 1 = f 2,30 \Rightarrow f 1,- = £ 0,4347826)
 Het overschot van Engeland is dus £ 30 - £ 21,7 = £ 8,3 mln.
- h) Eerst was £ 1 = f 2,30 \Rightarrow f 1 = £ 0,4347826
 Later was £ 1 = f 1,9989875 \Rightarrow f 1 = £ 0,5002532
 Nederlandse producten $(0,5002532 - 0,4347826) / 0,4347826 \times 100\% = 15,06\%$ duurder.
- i) De exportelasticiteit is -2.
 $E_{ex} = \% \Delta \text{ export} / \% \Delta \text{ prijs} = -2.$
 $E_{ex} = \% \Delta \text{ export} / -13,09\% = -2.$
 $\% \Delta \text{ export} = -2 \times -13,09\% = +26,18 \%$
 De exporthoeveelheid wordt dus: $1,2618 \times 30 \text{ mln.} = 37,854 \text{ mln.}$
 Het exportwaarde wordt dus: £ 1 x 37,854 mln. = £ 37,854 mln
 De importelasticiteit is -3.
 $E_{im} = \% \Delta \text{ import} / \% \Delta \text{ prijs} = -3.$
 $E_{ex} = \% \Delta \text{ import} / +15,06\% = -3.$
 $\% \Delta \text{ import} = -3 \times +15,06\% = -45,18\%$
 De importhoeveelheid wordt dus: $0,5482 \times 25 \text{ mln.} = 13,705 \text{ mln.}$
 De importwaarde bedraagt dus £ 0,5002532 x 13,705 mln. = £ 6,85597 mln.
 Het saldo op de handelsbalans van Engeland wordt £ 37,854 - £ 6,85597 = £ 30,99 mln. \approx £ 31 mln.

Antwoorden van I3-17

- a) Zekerheid t.a.v. de prijs van buitenlandse producten: de prijs die je in je eigen valuta uiteindelijk betaalt voor een product uit het buitenland wijkt niet veel af van de prijs waarvoor je het bestelde. Tussen bestellen – leveren – betalen zit een aantal weken/maanden. In die tijd kan een koers fluctueren.
- b) 1) Er is geen eigen binnenlandse economische politiek mogelijk: alleen centraal beleid.
2) De betalingsbalansen komen (door het ontbreken van automatische wisselkoersaanpassing) niet in evenwicht.
- c) Vraagcurve: twee mogelijke punten zijn: $W = 30, Q_v = 40$ en $W = 46, Q_v = 24$
Aanbodcurve: twee mogelijke punten zijn: $W = 30, Q_a = 2$ en $W = 46, Q_a = 50$
Onderste interventiekoers ligt bij $f 34,-$ (15% omlaag: $0,85 \times 40 = 34$).
Bovenste interventiekoers ligt bij $f 46,-$ (15% omhoog $1,15 \times 40 = 46$).

- d) $q_v = q_a \Rightarrow -W + 70 = 3W - 88 \Rightarrow 4W = 158 \Rightarrow W = 39,50$
De evenwichtskoers = $f 39,50$. De evenwichtshoeveelheid is dan 30,5 miljard Franse francs. Zie ook tekening hierboven.
- e) Bij een verwachte appreciatie kan koerswinst worden behaald. Franse francs wordt goedkoop gekocht en vervolgens duur verkocht. Dan zullen beleggers gaan beleggen in Franse Franc. De hogere vraag zorgt voor een stijging van de koers (= appreciatie).
- f) $W = 39,5$: Hoeveelheid Franse francen was 30,5 miljard.
 $Q_v = E_f + K_f = 30,5$ miljard Franse francs.
 $K_f = 1 \Rightarrow$ Dus $E_f = 29,5$ miljard ($E_f = P_f \cdot Q_f = 50 \cdot Q_f$)
 Q_f (= exportvolume) = $29,5$ miljard / $50 = 0,59$ miljard.
- g) $E_{pv} = \frac{dq_v}{dW} \cdot \frac{W}{q_v}$
 $\frac{dq_v}{dW}$ = richtingscoëfficiënt; staat in de q_v -functie vóór de W .
 $E_{pv} = \frac{dq_v}{dW} \cdot \frac{W}{q_v} = -1 \cdot \frac{39,5}{30,5} = -1,295$
- h) Aan het minteken.
- i) Elastisch; $\% \Delta p < \% \Delta q$
- j) Ja, de koers ligt binnen de bandbreedte. Er wordt net zoveel ontvangen van Frankrijk als er aan wordt betaald.
- k) Lijn schuift evenwijdig naar rechts. Het snijpunt met de bestaande vraagcurve komt te liggen bij $f 32,-$ ($Q_v = Q_a$ met de nieuwe Q_a opnieuw berekenen) en ligt dus beneden de bandbreedte. Zie hierboven de tekening.

- l)** 1) De rente verhogen: de Franse Franc wordt aantrekkelijker voor beleggers waardoor de vraag naar de Franse Franc gaat stijgen. 2) (Zelf) Franse francs opkopen: daardoor stijgt ook de vraag naar Franse Francs.
Door het stijgen van de vraag, verschuift de vraaglijn naar rechts (omhoog) en komt het snijpunt hoger (binnen de bandbreedte) te liggen.
- m)** De bestedingen beperken waardoor het aanbod van Franse francs (om te importeren) daalt.
- n)** De spilkoers (en de interventiegrenzen) wordt (worden) verlaagd.
- o)** Transactiekosten, provisiekosten, administratiekosten.
- p)** Naar elkaar toegroeien / meer samenwerken (uit elkaar groeien / minder samenwerking is divergentie).
- q)** Hetzelfde rentepeil, hetzelfde begrotingstekort, dezelfde staatsschuld (in procenten van het BBP), dezelfde inflatiepercentatie.

Antwoorden van I3-18

a) land A:

$$P = -X + 10 \quad \Rightarrow \quad X = -P + 10 \quad (\text{voor 1 individu})$$

$$\text{Dus } X = -200P + 2.000 \quad (\text{voor 200 individuen}).$$

$$\text{Evenwicht als } X_a = X_v \quad \text{dus als } 400 = -200P + 2.000$$

$$-1.600 = -200P \quad \Rightarrow \quad P = 8$$

land B:

$$P = -3X + 15 \quad \Rightarrow \quad X = -1/3 P + 5 \quad (\text{voor 1 individu})$$

$$\text{Dus } X = -100P + 1.500 \quad (\text{voor 300 individuen}).$$

$$\text{Goed is ook: } P = -0,01 X + 15$$

$$\text{Evenwicht als } X_v = X_a \quad \text{dus als } 1.000 = -100P + 1.500$$

$$-500 = -100P \quad \Rightarrow \quad P = 5$$

b) Vraaglijn van groep A:

$$\text{als } P = 0 \text{ dan } X = 2.000$$

$$\text{als } X = 0 \text{ dan } P = 10$$

Vraaglijn van groep B:

$$\text{als } P = 0 \text{ dan } X = 1.500$$

$$\text{als } X = 0 \text{ dan } P = 15$$

De aanbodlijnen zijn verticale lijnen.

c) De collectieve aanbodlijn loopt bij 1.400.

De collectieve vraaglijn is gelijk aan de vraaglijn van land A tot $P=10$. Vanaf $P=10$ gaat de coll. vraaglijn schever lopen en deze stopt bij $x = 3.500$.

d) De collectieve vraagfunctie wordt: $X_v = -300P + 3500$

$$X_a = X_v$$

$$= -300P + 3.500$$

$$-2100 = -300P$$

$$P = 2.100 / 300 = 7$$

e) Land A : 12,5% goedkoper

Land B : 40 % duurder

Antwoorden van I3-19

a) Vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal.

b) Eén gemeenschappelijke munt (de Euro) en één Centrale Bank (ECB = Europese Centrale Bank).

c) Supra: landen zijn ondergeschikt. Internationale regeringen beslissingen uiteindelijk.

d) Griekenland.

e) Nederland dient het begrotingstekort / schuld te verkleinen.

f) De export is klein dus een kleine vraag naar de valuta waardoor de koers daalt.

g) Ja, maar het risico is klein vanwege de bandbreedte.

h) Nee, de koersen waren volledig stabiel; 1 Euro = 2,20371 gulden.

i) Minder handel dus: minder goede arbeidsverdeling.